

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-2661

№ 4 (2020)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPYU00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

Бас редакторы – главный редактор

Бегентаев М. М.

д.э.н., профессор

Заместитель главного редактора

Ответственный секретарь

Пфейфер Н. Э., *д.п.н., профессор*

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Абибуллаева А.,

д.п.н., профессор

Бурдина Е. И.,

д.п.н., профессор

Жумагаева Е.,

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Белоруссия)

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Донцов А. С.,

доктор PhD

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/QVYZ9205>

Ж. Б. Абдуалиева¹, Г. С. Таженова², Ж. Б. Мыханова³

^{1,3}М. Х. Дулати атындағы Тараз Өңірлік университеті,
Қазақстан Республикасы, Тараз қ.;

²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

**КЕҢЕСТІК ДӘУІР КЕЗЕҢІ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ
ҰЛТТЫҚ КОДТЫҢ КӨРІНІС ТАБУЫ**

Мақалада кеңестік дәуірдегі қазақ жазушыларының шығармашылығы талданып, сол шығармалардағы ұлттық кодтың көрініс табуы жан-жақты ашылады. Қазақ халқының ұлттық болмысы гасырлар бойы қалыптасып, бекем орныққан, сондықтан да ол қазақ рухын небір күйзелістерден аман алып келе жатқан айрықша қасиетке ие. Халқымыздың сол қасиетін танытатын формула күллі материалдық байлықтан адами құндылықты биік қоятындығымен ерекшеленеді. Қай заманда болмасын халықтың тілімен, салт-дәстүрімен терең тамырласып жатқан әдебиеттің алар орны ерекше. Әдебиет – халықпен бірге өмір сүреді, әдебиет арқылы халықтың бет-бейнесін, таным-түсінігін аңғара аламыз. Әдебиет – қоғамға кесепаттарды алдын-ала ескертеді. Сол арқылы бүтін бір халықты тәрбиелеу мүмкіндігіне ие. Арнасы кең, мәуелі қазақ әдебиеті – ұлттық болмысты боямасыз суреттеуден танған емес. Әсіресе, кеңестік жүйенің қатаң қыспағында болса да қазақ әдебиетінің дарабоздары дара шеберліктерін дәлелдеп, «ұлттық код» арқылы өз ойларын кейінгі ұрпаққа жеткізуге тырысты. Кеңестік жүйенің талаптарына қарамастан, ұлттық бейнемізді өз шығармаларының арқауына айналдырған бірнеше шығармалардан нақтылы айғақтарды алдыға тартып, аталған мәселелер, көптеген шығармалардан үзінділер келтіріліп, мысал ретінде қарастырылады. Сонымен бірге, ол шығармалардың өміршеңдігі тілге тиек етіліп, қазіргі оқырманға берері туралы сөз етіледі.

Кілтті сөздер: ұлттық болмыс, ұлттық код, қазақ әдебиеті, қазақ жазушылары, цензура, кеңестік жүйе.

Кіріспе

Қай заманда болмасын халықтың тілімен, салт-дәстүрімен терең тамырласып жатқан әдебиеттің алар орны ерекше. Себебі, әдебиет – халықпен бірге өмір сүреді, әдебиет арқылы халықтың бет-бейнесін, таным-түсінігін аңғара аламыз. Әдебиет – қоғамға кесепаттарды алдын-ала ескертеді. Сол арқылы бүтін бір халықты тәрбиелеу мүмкіндігіне ие.

Арнасы кең, мәуелі қазақ әдебиеті – ұлттық болмысты боямасыз суреттеуден танған емес. Әсіресе, кеңестік жүйенің қатаң қыспағында болса да қазақ әдебиетінің дарабоздары дара шеберліктерін дәлелдеп, «ұлттық код» арқылы өз ойларын кейінгі ұрпаққа жеткізуге тырысты. Нақтырақ айтқанда, біз алдыға тартқалы отырған тақырып пен белгілі абайтанушы Мекемтас Мырзахметұлының мына пікірінде сабақтастық жатыр. «Саяси қысымы күшті елде символикалық тәсілдер мейлінше дамиды. Әдебиеттегі астарлап айту, ишарамен жеткізу дегендердің бәрі де автордың еркінен тыс әлеуметтік саяси себептерге тәуелді. Ондай тәсілдер ақынның не жазушының шеберлігіне байланысты көркемдік бағыт деңгейіне дейін көтеріледі. Бұған келісетін болсақ, бір дәуірдің әдебиеті болсын, жеке автордың шығармасы болсын ондағы көркемдік шешімнің бәрі де нақты саяси әлеуметтік тарихи себептерге байланысты болады. Мысалы, Оралхан Бөкеевтің шығармалары түгелдей торығумен, адасумен, трагедиямен аяқталады. Себебі, кеңестер одағы тұсында торықпаған, адаспаған, тірлігі трагедиямен аяқталмаған қазақ болмаған. Болғандарының өзі сол тығырыққа сөзсіз тірелетін жолда еді. Жазушы осыны өз шығармаларымен көркемдік шешімдеріне негіз етіп алады» [1, 499].

Зерттеудің нысаны: қазақ әдебиетіндегі жазушыларының шығармашылығы

Зерттеудің пәні: қазақ әдебиетіндегі ұлттық кодтың көрініс табуы

Мақсат-міндеттері: еліміздің біртұтас ұлт болуын мақсат етіп, соған барар жолдағы ұлттың рухани болмысының мәні қалай болуы керек, нені негізге алып, қандай базалық құндылықтарды сақтауымыз қажет, ертеңгі ұрпаққа табыстар мұрамыздың сипаты қандай болуы керек, бүгінгі жастар мұраты қандай, батысқа еліктеу Еліміздің болашақ межесіне үлгі бола ала ма деген бүгінде қазақ қоғамын іштей толғандырып жүрген басты мәселелердің шешімі мен оның бағдары мемлекет тарапынан басым назар аударылуы қажет.

Зерттеудің әдістері мен нәтижесі

Шындығында, кеңестік дәуірде әдебиетке қатаң қарады. Нәтижесінде қазақ халқының ұлттық артықшылығын шынайы әрі ашық жазу мүмкін болмағандықтан Мұхтар Әуезов, Жүсіпбек Аймауытов, Бейімбет Майлин,

Мағжан Жұмабаев т.с.с халық жанашырлары өздерінің қаламынан тамған әр ойдың астарына қазаққа тән болмыс пен бет-бейнені жасырып кетті. Оны теңіз түбіндегі маржандай тереңінен қазып, зерттеу әрі ұғыну – біздің міндет! Сөзіміздің дәлелі ретінде кенестік жүйенің талаптарына қарамастан, ұлттық бейнемізді өз шығармаларының арқауына айналдырған бірнеше шығармалардан нақтылы айғақтарды алдыға тарта аламыз. Мәселен, Жүсіпбек Аймауытовтың «Ақбілек» романында Мұқаштың «Желден жаралған желге мінеді, адамға желік бітеді екен: жылқы бақтым – күлкі бақтым. Алыс-жақын, қатер – ойыншық болды. Жылқы бақтым – кісі болдым», - деген сөздерінің өзінде біраз астарлы ой жатыр [2, 83]. Нақтырақ айтқанда, қазақ халқы – сәйгүлікті баптаған, қиындықтан қашпаған батыр халық. Жылқыны төрт түліктің ең асылы деп қарап, жылқыға тән қайсар әрі асау мінезді табиғи болмысына үйлестіре білген дана халық. Сондай-ақ, еліміздің солтүстік өңіріндегі энеолит дәуіріне тиесілі «Ботай» қонысында жүргізілген қазба жұмыстары жылқының тұңғыш рет қазіргі Қазақстан аумағында қолға үйретілгенін дәлелдеді. Жылқыны қолға үйрету арқылы біздің бабаларымыз өз дәуірінде адам айтқысыз үстемдікке ие болды. Бұл туралы тұңғыш Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Ұлы даланың жеті қыры» атты мақаласында да айтылған [3]. Халқымыздың рухани құндылықтарының құнтты қадірін еселей түсетін атқа міну мәдениеті әлі күнге дейін маңыздылығын жоғалтпағандығын айқындайды. Жазушы өз шығармасында дәл осы ұлтымызға тән қасиетті жоғалтып алмау қажеттігімізді кодтау арқылы қалың оқырманға өз ойынан хабар берген. Сонымен қатар, жазушы бір ғана астарлы оймен шектеліп қалмаған. Мысалы, «Ақбілек» романындағы мына үзіндіге көз жүгіртіп көрелікші: «...Торғай қалың шөпке түсті де, қалбаландап, далбаландап, шөпке таман айналандап, шыр-шыр етіп безек қағып, олай-бұлай шоршиды. Бұл байғұсқа не болды деп жетіп келсе қасына қалың шөпте жатыр екен білектей бір сұр жылан. Сұр жыланның найза басы қақшиған, бейне ажал, алмас көзі бозторғайға шүкшиған, айыр тілін жалаң-жалаң еткізіп, ысқырғанда, өңменіңнен өткізіп, арбап, буып, уытын жиып, торғай сорды топылдатып, қылқ еткелі түр екен...» [4]. Жүсіпбек Аймауытов дәл осы оқиға арқылы халықтың жай күйінен хабар береді деген ойдамыз. Яғни, үрей қамалына тұтқын болған, шырылдаған торғайдың бейнесі арқылы қазақ халқының қорқыныштың ауылынан алыстай алмағандығын айтқысы келсе, торғайды сұр жыланнан арашалап қалатын Ақбілектің сол кездегі іс-әрекеті арқылы халқымыздың еркіндікке ұмтылған қайсарлығын боямасыз суреттей білген. Шығарманы жан-дүниесімен тұшынып оқыған оқырманның дәл осы іспеттес астарлы ой мен ұлттық кодты аңғармауы мүмкін емес. Бұл да бір жазушының шеберлігі

әрі ерлігі деуге болады. Себебі, жүрегінде ерлігі жоқ адамның махаббаты тұрақсыз да баянсыз. Онсыз дүние бос. Ал кеңес дәуіріндегі әр жазушының ұлтына деген махаббаты олардың жүректеріне ерлік сезімін ұялата білді. Олардың ерлігі қаламдарынан аққан сиядан қылаң беріп отырды.

«Қоғам дамуындағы алдыңғы қатарлы ой сана әдеби шығармашылық еңбектерде көрініс табады десек, қазақ зиялыларының көпшілігі өздерінің шұрайлы ойларына қаламгерлікті серік етті... Олар замана рухына сай дүниелері арқылы өз ұлтына бағыт бағдар сілтеді, дамудың даңғыл жолын көрсетуге тырысты» [5, 8].

Түпкі мақсаты ұлт мүддесін көздегендіктен кеңес дәуіріндегі әдебиет өкілдері Жүсіпбек Аймауытов, Мағжан Жұмабаев, Мұхтар Әуезов сынды кесек тұлға, кенен дарындардың шығармалары әлі күнге дейін өміршен. Жоғарыда мысалға алған «Ақбілек» романын, «Күнікейдің жазығы» атты повесті, Мағжан Жұмабаевтың «Шолпанның күнәсі», Бейімбет Майлиннің «Шұғаның белгісі» атты шығармаларының барлығы бір қарағанда сол замандағы қазақ әйелінің жай күйінен хабар беретін секілді көрінуі мүмкін. Дейтұрғанмен, біздің сұңғыла жазушыларымыз әйел арқылы бүтін бір ұлттың мүддесін қозғағаны күмәнсіз.

Мәселен, Мағжан Жұмабаев «Шолпанның күнәсін» жазу арқылы батыстық сананы көрсеткісі келген деп айтуға толық негіз бар. Өйткені шығарма мазмұнына сөйкес Шолпанның әу баста бала берме деп тілеуі біздің ұлтымыздың таным түйсігіне жат нәрсе. «Мал орнына сатылып, жаны сүймеген жанға жар болатын қазақтың сансыз қыздарының ішінен әлдеқайда өзінің сүйгеніне тиген Шолпан шынында бастапқы жылы бала керек қылмады. Ақ отаудың ішінде оңаша жатса да, яки күйеуін құшақтап жатса да, ол ылғи ішінен: «Жасаған-ау, бала бере көрме?!» – деп тілейтін еді» [6]. Бәрімізге мәлім қазақ халқы ықылым замандардан бері «Бала бауыр етің», «Балалы үй базар, баласыз үй қу мазар» деген аталы сөздерімен ақ баланың отбасындағы рөлін ерекше айқындай білген. Бодандықтың бұғауындағы халқына өз шығармалары арқылы ұлттық таным-түйсікті насихаттаудан әсте шаршамаған жазушы қайраткерлеріміздің бірі Мағжан Жұмабаев та өзінің шығармаларында ұлттық кодтың осылайша көрініс табуына шын білек сыбана кіріскенін байқауға болады. Аталмыш шығармасының шешімі бола білетін төмендегі үзінді сол қазақы қалыпты сипаттауға негізделген түпкі ойдың негізі іспеттес. «Тістенген қатын күбірлей-күбірлей екінші шелек суды күйіп жіберді. Шолпан болар-болмас: «Алла...» деді...» [6, 1]. Тәубесіне келген кейіпкер арқылы жазушы халықты жат санадан сақтануға шақырғандай. Оған дәлел Мағжанның бір ғана шығармасы емес, оны ақынның «Пайғамбар» атты өлеңінен де байқай аламыз:

«Күнбатыста қараңғылық қаптаған,
Күні батып, жаңа таңы атпаған.
Түнеріп жүр түннен туған перілер,
Тәңірісін табанына таптаған.
Күнбатысты қараңғылық қаптаған,
Көгінде жоқ жалғыз жұлдыз батпаған
Түн баласы тәңірісін өлтіріп,
Табынатын басқа тәңірі таппаған» [7].

Мағжанның отты жырлары болсын, мән-маңызға ие шығармасы болсын осылайша ұлттық болмыстың қазақы қаймағын бұзбауды өсиет етеді. «Күнбатыс» деген сөзді Еуропаға балама түрде алу арқылы да ұлттық кодтың белгісін байқатады.

Мағжанның кейін сөзіміздің басын Ғабит Мүсіреповтің «Оянған өлке» атты көлемді шығармасына бұрсақ та, ұлттық кодқа негізделген үлкен ой толғанысына тап боламыз. Мәселен, шығармадағы мына үзінді кеңестік жүйенің құрсауына енген халқымыздың хандық жүйесі әлсірегендігін, әу баста ұлт болып іргетасымыздың қалануына негізделген жүйеміздің жұтылғандығының себебінен болған нәтижені меңзейді: «Игілік «төре тұқымы емеспіз» дегенде, жіңішке ұзын саусақтарын сәнмен сыртылдатып отырған Жұмабек төре бір қозғалып қойып еді. Мұнысы осында отырған төре тұқымы өзі ғана екенін сезіне қалғандығы ма, әлде төре тұқымының паңдығын әлдеқашан астына басып алып, Жұмабектің өзін атқосшы қылып алған қалталы байдың сөзі шаншудай тиді ме, әйтеуір салалы саусақтар сылаумен өскен қара мұртына қарай барды да, сипай алмай, кейін қайтты. Жауап бар да, айтуға аузы барар емес»» [8]. Дәл осы шығармасы арқылы аналар тақырыбында қалам тартқан Ғабит Мүсірепов ұлттық бітімміздің майысып, бодандық салдарынан басқа арнаға ауысып бара жатқандығын алдыға тартады.

«Тарлан көктің жүрісі қатандығын айтқаны – ақынға жорға мінгіз дегені ғой деп, Игіліктің үлкен баласы Ордабай да ішіне түйіп қойды. Кәрі ақын да осыны дәмеленіп қалды» [9]. Сондай-ақ, дәл осы үзінді арқылы сол дәуірдегі кейбір ақындардың болмысын суреттеуге тырысқан. Дәл осы деталь хакім Абайдың:

Ескі бише отырман бос мақалдап,

Ескі ақынша мал үшін тұрман зарлап, – деген сынына тұспа-тұс келеді.

Ұлттық код арқылы өзінің астарлы ойы арқылы жеткізуге күш салған жазушылардың бірі – Әбдәжамал Нұрпейісов. Оның «Қан мен тер» атты трилогиясындағы бір ғана үзіндісін мысалға келтірсек: «Аяғындағы ауыр кісен шылдырлап, тұсаулы аттай, кібіртіктеп қозғалып келе жатыр еді, дәл

есіктен шығар жерде, түндегі жас қыз жүгіріп кеп, толы жұрттың көзінше қоламтадан алған ыстық күлшені Еламанның қойнына тықты...

Шамалыдан кейін Еламан жаурады. Шетсіз-шексіз далада, сарылған ұзақ жол үстінде дір-дір етіп келе жатса да, бағана аттанар алдында жас қыз қойнына тыққан ыстық күлше суымай, жүрегін шоқтай қарып тұрғандай сезеді» [10]. Шығарманың басты кейіпкері - Еламанға Айғаншаның берген күлше наны тек бір ғана қыздың мейірімін емес, бүкіл қазақ халқының мейірімін суреттеп тұр. Аумалы-төкпелі заманда да халқымыздың мейірімнен алшақта болмайтындығы Алатаудай шығарманың алақандай бөлігіне сыйып кеткен.

Қорытынды

Халқымыздың рухани биіктігінің айнасы – әдебиет. Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев айтқандай «...дүниеге тәуелсіздік көзімен қарайтын әдебиет керек». Сол әдебиеттің позициясын тойтарысты кезеңде де тәуелсіз оймен қарап құлатпаған кеңес кезеңіндегі қазақ әдебиетінің өкілдері бізге өздерінің ішкі ойы және заманның бедеріндегі ұлттық құндылықтарымызды ұлттық код негізінде аманаттады. Оны тереңіне бойлай түсініп, жадымызда сақтау біздің тікелей міндетіміз болып қала бермек.

Пайдаланған деректер тізімі

1 **Нұрахметұлы, И.** «М. Мырзахметұлы және қазақ әдебиеті тарихын тану проблемасы». – Астана : Деловой Мир, 2010. – 499 б.

2 **Аймауытов, Ж.** Ақбілек. – Алматы : Атамұра, 2003. – 280 б.

3 **Назарбаев, Н. Ә.** Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті : ҰЛЫ ДАЛАНЫҢ ЖЕТІ ҚЫРЫ. [Электронды ресурс]. – www.khabar.kzakorda.kz сайты.

4 **Сағынбекұлы, Р.** Жүсіпбек : Жүсіпбек Аймауытұлының өмірі мен қаламгерлік қызметі / Сағынбекұлы Р. – Алматы : Санат, 1997. – 224 б.

5 «Қазақ әдебиетінің қысқаша тарихы» 2-кітап : Оқу құралы / Жалпы редакцияны басқарған Т. Кәкішұлы. – Алматы : Қазақ университеті, 2002. – 455 б.

6 **Жұмбаев, М. Ж.** Шығармалары. – Алматы : Жазушы, 1989. – 448 б.

7 **Жұмбаев, М.** Өлеңдері, прозасы және әдеби зерттеулер / Құрастырған Ж. Сүлейменов. – Петропавл, 2006. – 428 б.

8 **Мүсірепов, Ғ.** «Оянған өлке». – «Жазушы» баспасы 1974.

9 **Мүсірепов, Ғ.** Таңдамалы [Текст] 3 томдық / Ғ. Мүсірепов. – Алматы : Жазушы, 1980.

10 **Нұрпейісов, Ә.** Қан мен тер: Трилогия. – Алматы : Жазушы, 1991. – 624 б.

References

- 1 **Nurahmetuly, I.** «М. Myrzahmetuly jáne qazaq ádebieti tarihyn taný problemasy» [«М. Myrzahmetuly and the problem of cognition of the history of Kazakh literature»]. – Astana : Delovoy Mir, 2010. – 499 p.
- 2 **Аймаұытов, Ж.** Ақбилек. – Алматы : Atamura publ., 2003. – 280 p.
- 3 **Nazarbaev, N. Á.** Qazaqstan Respýblikasynyn Tuńғыsh Prezidenti : ULY DALANYŇ JETI QYRY. [Electronic resource]. – www.khabar.kzakorda.kz website.
- 4 **Saǵynbekuly, R.** Júsipbek : Júsipbek Aймаұыtulynyn ómiri men qalamgerlik qyzmeti Ed. Saǵynbekuly R. – Алматы : Sanat, 1997. – 224 p.
- 5 «Qazaq ádebietiniń qysqasha tarihy» 2-kitap : Oqý quraly. Jalpy redaksiyany basqarǵan T. Kákishuly. – Алматы : Kazakh University, 2002. – 455 p.
- 6 **Jumabaev, M. J.** Shyǵarmalary. – Алматы : Zhazushy, 1989. – 448 p.
- 7 **Jumabaev, M.** Óleńderi, prozasy jáne ádebi zertteýler. Qurastyrǵan J. Súleimenov. – Petropavl, 2006. – 428 p.
- 8 **Músirepov, Ğ.** «Oıanǵan ólke». – «Jazyshy» baspasy, 1974.
- 9 **Músirepov, Ğ.** Tańdamaly [Text] 3 tomdyq. Ed. Ğ. Músirepov. – Алматы : Writer, 1980.
- 10 **Nurpeisov, Á.** Qan men ter : Trilogia. – Алматы : Zazushy, 1991. – 624 p.

Материал 15.12.20 баспаға түсті.

Ж. Б. Абдуалиева¹, Г. С. Таженова², Ж. Б. Мыханова³

Национальный код казахской литературы советской эпохи

^{1,3}Таразский региональный университет имени М. Х. Дулати,

Республика Казахстан, г. Тараз;

²Казахский национальный педагогический университет имени Абая,

Республика Казахстан, г. Алматы.

Материал потупил в редакцию 15.12.20.

Zh. B. Abdualieva¹, G. S. Tazhenova², Zh. B. Mykhanova³

National code of Kazakh literature of the Soviet epoch

^{1,3}Taraz Regional University named after M. H. Dulati,

Republic of Kazakhstan, Taraz,

²Abay Kazakh National Pedagogical University,

Republic of Kazakhstan, Almaty.

Material received on 15.12.20.

В статье анализируется творчество казахских писателей советской эпохи, раскрывается национальный код в этих произведениях. Национальная идентичность казахского народа формировалась на протяжении веков и прочно закрепились, поэтому она обладает отличительным свойством, способным пережить потрясения казахского духа. Формула, отражающая эти качества нашего народа, отличается от всего материального достатка тем, что ставит выше человеческую ценность. Во все времена литература глубоко укоренилась в языке, традициях и обычаях народа. Литература-живет вместе с народом, через литературу мы можем понять и понять лицо народа. Литература-предчувствие беды обществу. Тем самым он имеет возможность воспитать целый народ. Канал широкий, мауелі литературы – не деятель, помимо описания национальной идентичности в бессознательном состоянии. Особенно, несмотря на жесткое давление советской системы, дарабозы казахской литературы доказывали свое мастерство и через «национальный код» пытались донести свои мысли до последующих поколений. Несмотря на требования советского строя, в нескольких произведениях, ставших основой нашего национального образа, приводятся конкретные свидетельства, приводятся выдержки из многих произведений, рассматриваются в качестве примеров. Вместе с тем, он говорит о жизнеспособности произведений, о том, что они дают современному читателю. Ключевые слова: национальная идентичность, национальный код, казахская литература, казахские писатели, цензура, советская система.

The article analyzes the creativity of Kazakh writers of the Soviet era, reveals the national code in these works. The national identity of the Kazakh people has been formed over the centuries and is firmly established, so it has a distinctive property that can survive the upheavals of the Kazakh spirit. The formula that reflects these qualities of our people differs from all material prosperity in that it puts human value above it. At all times, literature is deeply rooted in the language, traditions and customs of the people. Literature lives together with the people, through literature we can understand the face of the people. Literature is a premonition of trouble to society. Thus, he has the opportunity to educate an entire nation. The channel is wide, literature – not figure, in addition to the description of national identity in an unconscious state. Especially, despite the harsh

pressure of the Soviet system, the darabozas of Kazakh literature proved their skills and tried to convey their thoughts to subsequent generations through the «national code». Despite the demands of the Soviet system, several works that have become the basis of our national image provide concrete evidence, excerpts from many works, and are considered as examples. At the same time, he speaks about the viability of works, what they give to the modern reader.

Keywords: National code, national identity, Kazakh literature, Kazakh writers, censorship, soviet system.

Теруге 29.12.2020 ж. жіберілді. Басуға 11.01.2021 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2,93 Мб RAM

Шартты баспа табағы 38,0.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректорлар: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3720

Сдано в набор 29.12.2020 г. Подписано в печать 11.01.2021 г.

Электронное издание

2,93 Мб RAM

Усл.п.л. 38,0. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3720

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz